

ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ

До числа видатних особистостей, чия спадщина сприяла становленню та розвитку україністики, слід віднести Василя Сімовича. Ця особистість відзначалася значущою філологічною спадщиною і відіграла важливу роль у розвитку української мовознавчої науки. Завдяки її високому патріотизму та мовознавчим обдарованостям В. Сімович зайняв важливе місце в історії української лінгвістичної науки. Незважаючи на час і суперечки у наукових дискусіях, його наукові висновки залишаються актуальними і потребують подальших досліджень фахівців у цій галузі. Сучасні дослідники повинні ретельно вивчати та оцінювати його наукові внески для подальшого розвитку україністики.

Актуальність дослідженого питання зумовлена необхідністю розуміння і вивчення внеску Василя Сімовича у розвиток української лінгвістичної та літературознавчої науки, а також його педагогічної діяльності, що сприяла національному вихованню та формуванню національної ідентичності. Ця проблематика залишається надзвичайно актуальною в сучасному українському суспільстві, оскільки вона стосується ключових аспектів української культурної самосвідомості, збереження мови, історичної пам'яті та національної спадщини.

Науково-педагогічна діяльність В. Сімовича глибоко переплетена не лише із суспільною та освітньою роботою, а також із його лінгвістичною і літературознавчою працею. Ще під час навчання в Чернівецькому університеті, усвідомлюючи важливу роль літератури у вихованні, учений розробив методику аналізу впливу художнього твору на формування національного світогляду. Так, в огляді «Рідне письменство», говорячи про мотивацію творчих діянь українських письменників, що «промовляють до сердець свого народу простою мовою», В. Сімович твердить, що «все се робиться з одного мотиву: з любови до рідної землі» [5, с. 224]. Ось основний стимул до досягнень української літератури: глибока пристрасть до рідної Вітчизни. Без цієї пристрасті не існувало б жодної цінної творчості, починаючи від шедевр староукраїнської літератури "Пісні про похід Ігоря Святославича" і його заклику до єднання руських земель, а також пристрасних дискусій І. Вишенського, гарячої поезії Т. Шевченка у "Кобзарі", і розумного "Моїсея" І. Франка. З цього бачимо, що для вченого основна мета літератури полягає у вихованні нації і формуванні національного ідентичності. А «виховане на ріднім письменстві нове українське покоління створить собі на основі його світу окремих, чисто українських національно-політичних світогляд, а далі його виставить свої національно-політичні домагання» [5, с. 224].

Отже, на основі дослідження теоретико-літературознавчої та філософсько-культурологічної естетичної концепції В. Сімовича можна зазначити, що в ній чітко виражені принципи формування національної свідомості. Важливо підкреслити, що сам В. Сімович

активно реалізовував ці ідеї через свою педагогічну діяльність, яка охоплювала викладання в учительській гімназії, українських школах, навчальних закладах для українців у таборах Австрії та Німеччини, а також в університетах [1, с. 625]. Він вірив, що національна освіта в Україні повинна сприяти розвитку творчих здібностей кожної молодої людини, роблячи з неї співтворця культури, історії нації та загальнолюдських цінностей. Однією з ключових складових цього національного виховання для В. Сімовича були мова, література, фольклор, народні традиції, мистецтво, звичаї та обряди [5, с. 224]. На перше місце, за його думкою, слід ставити використання етнопедагогічних методів впливу на особистість, вважаючи їх пріоритетними та основними для розвитку національної системи освіти і виховання.

Можна вважати, що думки В. Сімовича про історичну пам'ять, як ключовий чинник педагогічного впливу на становлення національної свідомості особливо цікаві. Відтак, як невтомний педагог, культурник і громадянин із активним сумлінням, він розуміє, що «не можна допускати до того, щоб ставали забутими незабутні» [5, с. 225], а тому треба негайно і нагально міняти ставлення української спільноти до цієї проблеми. На думку вченого, слід не просто розбурхувати власне сумління і сумління громади, а «створити якийсь окремих комітет, а то й товариство, яке мало би цю справу на оці» [5, с. 225]. Завдання та способи діяльності такого товариства можуть варіюватися: вони можуть включати пошук та організацію місць поховання видатних особистостей, створення музеїв і меморіальних заповідників, публікацію творів забутих вартісних культурних діячів, популяризацію їхньої діяльності та творчої спадщини і таке інше [1, с. 627].

Як видно з тлумачення В. Сімовича, проблема національної пам'яті перетворюється в проблему національного і особистого громадянського сумління, і внаслідок цього стає видимою з політичної і педагогічної точки зору. Культурологічна категорія набуває нового політичного та педагогічного значення. На те, щоб були «вічно живі в серцях поколінь незабутні» [5, с. 225], на практиці, він віддав своє життя, завжди стараючись, щоб майбутні покоління пам'ятали тих, хто сприяв створенню нації та підняттю рідної культури на всесвітньому рівні.

В. Сімович застосовував схожі методи навчання і виховання під час викладання мовознавчих та літературознавчих предметів як в Українському високому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова, так і пізніше в Львівському університеті [5, с. 226].

Отже, В. Сімович надає важливості рідній мові та літературі в українському націєтворенні. Здійснення боротьби за популяризацію української мови в Україні, можливо, є найосновнішою характеристикою педагогічних зусиль В. Сімовича. Саме тому він написав чимало посібників з граматики рідної мови: «Коротенька українська правопись» (1917), «Як стати поукраїнському грамотним» (1919), «Граматики української мови» (1919), української літератури «Рідне письменство: (що кождий українець повинен прочитати з рідного письменства)» (1918), «Українська література. Погляд на її історичний

розвиток» (1934), що допомагало і викладанню, і навчанню, і вихованню молоді в національних традиціях [5, с. 226].

Так, у цікавій праці «Рідна мова и інтелектуальний розвиток дитини» він пише: «Мова – річ практична. Вона на те, щоб найлегшим способом, найнагляднішим засобом – служити до взаємного порозуміння поміж людьми цієї чи тієї мови, щоб бути висловом людської думки» [5, с. 226].

Отже, зматеріалізувати думку (і почуття також) – найголовніше призначення мови, оскільки, на погляд ученого, «думка і слово (мова) у житті людини в вічній взаємочинності» [5, с. 226]. «Найбільша штука – віддати словом думку. Чим котра мова має більше на те засобів, тим вона з погляду розвитку – більш розвинта, більш здатна до розвитку» [4]. Ця думка збігається з психолінгвістичною концепцією О. Потебні, яка була науково обґрунтована, передусім, у його важливій праці "Думка й мова".

Отже, основна ідея у розумінні ролі мови в житті і нації полягає в тому, що мова є відображенням духу і засобом його практичної реалізації у суспільному існуванні. Лише через мову, завдяки мові, різні аспекти духу, такі як віра, інтелект, почуття, воля, пам'ять і уява, можуть виражатися та здійснювати свою свободу, що, в свою чергу, означає життя. Мова також забезпечує можливість комунікації між різними носіями духу: людьми, громадами, спільнотами, націями і навіть поколіннями (завдяки писемним пам'яткам) [5, с. 226].

Якщо розглядати мову як вираз людського інтелекту, засіб його вираження та накопичення, то мова в собі містить цей інтелект - і вчений називає це явище «дух мови» [5, с. 226]. І саме він – «дух мови» – несе в собі найголовніші характерні (психоемоційні, інтелектуальні, моральні, релігійні тощо) риси нації і забезпечує її духовну самототожність. Таким чином, мова з простого «інструменту» спілкування і порозуміння виростає в ментальний «символ» народу, в його найзримішу і найвиразнішу ознаку: «Коли брати на увагу сукупність ознак, що творять націю, мова буде одна з найважливіших прикмет самостійності народу [3, с. 290]. Таку мову ми и називаємо національною. Саме і, твердить учений, можна вважати за національні святощі» [3, с. 290]. І хай «від таких поглядів, – резюмує він, – відгонить романтикою...», вони «...и досі характеристичні для різних народів, і найбільш для недержавних, і вони зрозумілі» і «...для самої нації, для її виховання корисні», и «для розвитку нації вони мають вагу...» [3, с. 291].

Чому це важливо? Тому що це сприяє самосвідомості, підвищує гідність і гордість нації, і, в результаті, мотивує до боротьби за політичну, економічну та, в кінцевому рахунку, державну самостійність. Це, в свою чергу, гарантує нації повну незалежність, самодостатність та заслужену повагу в очах інших народів [5, с. 227].

Отже, важливо мати відмінні знання та підтримувати національну мову, активно сприяючи її розвитку в різних сферах життя народу: у політиці, діяльності державних установ, наукових дослідженнях, освіті, мистецтві та інших галузях [2, с. 430].

У висновку варто підкреслити важливість ролі В. Сімовича як філолога і педагога в становленні національної свідомості та освіти в Україні. Він був не лише видатним фахівцем у галузі мовознавства та літературознавства, але й активно пропагував національну культуру та освіту. Його концепція базувалася на важливості розуміння мови як важливого засобу вираження інтелекту та національної самототожності. Він прагнув популяризувати українську мову, літературу, фольклор та інші аспекти національної культури, щоб зберегти національну пам'ять та сприяти національному вихованню молодого покоління.

Важливим аспектом його діяльності було встановлення зв'язку між мовою і національною самосвідомістю. Вчений активно працював над розвитком та популяризацією української мови і культури, які, на його думку, мають велике значення для національного виховання та становлення нації.

Отже, В. Сімович був видатним науковцем та філологом, який зробив значний внесок у розвиток української мови, літератури та культури. Його концепція національного виховання та підтримки мови виявилася важливою для зміцнення національної ідентичності в умовах тодішнього історичного контексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бубній П. Мовознавець В. Сімович: штрихи до біографії // Тернопілля 95: регіон. річник. Тернопіль, 1995. С. 625–627.
2. Гординський С. Василь Сімович, людина і вчений // Сімович В. Праці: у 2-х т. / упоряд. і передм. Л. Ткач. Чернівці: Книги – XXI, 2005. Т. 1: Мовознавство. С. 430–433.
3. Сімович В. Фонологія і правопис / Василь Сімович : у 2-х т. ; [упоряд. Л. Ткач]. Чернівці : Книги XXI, 2005. Т. 1 : Мовознавство. 2005. 520 с.
4. Шевельов Ю. Василь Сімович як мовознавець. Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/90444>
5. Шелюх О. М. Педагогічні погляди Василя Сімовича в його теоретико-літературознавчій концепції. 2014. С. 224-228.

*Кіт Святослав
Науковий керівник – доц. Куцый Іван*

"ОБРАЗ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ В БОЯХ ЗА ГОРУ МАКІВКУ (1915 Р.) В МЕМУАРИСТИЦІ БІЙЦІВ ЛЕГІОНУ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ".

Кіт С. І. Образ російської армії в боях за гору Маківку (1915 р.) в мемуаристиці бійців легіону Українських Січових Стрільців.

У статті комплексно досліджено мемуарні праці вояків легіону Українських Січових Стрільців, які залишилися у спадок про події боїв за гору Маківку (1915 р.). Стаття дає можливість побачити образ ворожої армії в мемуарній інтерпретації Січових Стрільців, дізнатися про якість озброєння обох армій, дозволяє визначити ставлення УСС до російської армії. Дана праця допоможе з'ясувати повноту та обсяг залишених спогадів про події Карпатського фронту 1915 р.